

บทที่ 2

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็ นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็ นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน เป็นการประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง ทั้งนี้ “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมหรือกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นที่ เป็นนื่องไว้อีกกันด้วย

ความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน เกิดจากชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจ ในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นธุรกิจที่ยังมีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) หรือสหกรณ์ แต่เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง ธุรกิจในระดับนี้ ยังมีปัญหาที่ประสบอยู่ คือ ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับและการสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและความต้องการไม่ชัดเจน รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายรองรับการประกอบการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น โดยมีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกัน ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้
- 2) ระดับสูงขึ้นไป ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค

ประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลางต่อไป

3) การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์ และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน มีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชน เป็นหลัก
- 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
- 4) เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
- 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
- 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
- 7) มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2.1.2 ทฤษฎีการวิเคราะห์โครงการ

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Benefit-Cost Analysis : BCA) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ โดยการนำต้นทุนและผลประโยชน์มาคิดไว้ในหน่วยของเงิน เพื่อเปรียบเทียบมูลค่าผลประโยชน์หรือผลตอบแทนและต้นทุนของโครงการนั้น ๆ ว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ โดยอาศัยเกณฑ์ในการตัดสินใจเพื่อการลงทุนดังนี้

1) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period) หมายถึง ระยะเวลาที่ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของกระแสเงินสดเข้าเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุน โดยไม่คำนึงถึงเรื่องมูลค่าของเงินตามระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง การคำนวณหาระยะเวลาคืนทุนจึงมองที่กระแสเงินสดรับ ไม่ใช่ตัวกำไรหรือขาดทุนของกิจการ โดย ณ จุดได้ที่ผลสะสมของกระแสเงินสดรับเท่ากับเงินลงทุนในครั้งแรกก็จะได้ระยะเวลาคืนทุนนั่นเอง ยกตัวอย่าง ลงทุนในโครงการหนึ่ง ใช้เงินลงทุน 1,200,000 บาท จะให้กระแสเงินสดในแต่ละปีจำนวน 400,000 บาท เป็นเวลา 6 ปี ระยะเวลาคืนทุนก็คือ 3 ปี สามารถคำนวณได้ตามสูตร ดังนี้

2)

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุน}}{\text{ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อปี}} \quad \dots(1)$$

การวิเคราะห์ระยะเวลาคืนทุนจึงเป็นการวิเคราะห์โครงการลงทุนที่มีระยะค่อนข้างนาน และพิจารณาความเสี่ยงจากการลงทุน เพื่อใช้ในการเลือกโครงการลงทุน โดยดูจากระยะเวลาคืนทุนที่เร็วที่สุด เพราะจะทำให้ผู้ประกอบการมีความเสี่ยงจากการลงทุนน้อยที่สุดด้วย แต่อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์การลงทุนโดยใช้ระยะเวลาการลงทุนเพียงอย่างเดียวไม่เหมาะสมนักต้องใช้เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return) เป็นต้น

2) มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV) หมายถึง มูลค่าปัจจุบันสุทธิบ่งชี้ถึง จำนวนผลประโยชน์สุทธิที่ได้รับตลอดระยะเวลาของโครงการ อาจจะมีค่าเป็นบวกหรือลบหรือศูนย์ได้ ขึ้นอยู่กับขนาด (magnitude) ของมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์รวม (PVB) หักออกด้วยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม (PVC) ของโครงการนั้น มีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$NPV = \sum_{t=0}^n \left(\frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} \right) \quad \dots(2)$$

- โดย NPV = มูลค่าปัจจุบันของโครงการ
 B_t = ผลตอบแทนปีที่ t
 C_t = เงินลงทุนสุทธิของโครงการปีที่ t
 i = อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ย
 t = ปีของโครงการ คือ ปีที่ 1, 2, 3, ..., n
 ปีที่ 0 คือ ปีที่เริ่มลงทุน
 n = อายุของโครงการ

หลักการตัดสินใจ (decision rule) ที่แสดงว่าโครงการมีความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจและการเงินหรือไม่นั้น ให้พิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิคือ เมื่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก แสดงว่า โครงการนั้นมีความเหมาะสมที่จะลงทุนได้ กล่าวคือมูลค่าปัจจุบันผลประโยชน์รวมมากกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวมนั่นเอง

3) อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) หมายถึง คือ ผลตอบแทนเป็นร้อยละต่อโครงการ หรือหมายถึงอัตราดอกเบี้ยในกระบวนการคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของโครงการมีค่าเท่ากับ 0 ณ จุดนี้จำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราดอกเบี้ยกับขนาดของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ ถ้าอัตราดอกเบี้ยระดับหนึ่งที่ใช้ในกระบวนการคิดลดแล้วทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าลดลงแล้วทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก อัตราดอกเบี้ยระดับใหม่ที่สูงกว่าจะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าลดลง และลดลงต่อไปตราบเท่าที่อัตราดอกเบี้ยยังคงเพิ่มสูงขึ้น

ตามลำดับ ในที่นี้จะใช้อัตราคอกเบี้ยระดับหนึ่งที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับ 0 พอดี ซึ่งก็คืออัตราผลตอบแทนภายในโครงการ เมื่อกำหนดให้ r คืออัตราผลตอบแทนภายในโครงการ และค่าของ r จะสามารถหาได้จากการแก้สมการข้างล่างนี้

$$NPV = \sum_{t=0}^n \left(\frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} \right) = 0 \quad \dots(3)$$

โดย NPV = มูลค่าปัจจุบันของโครงการ
 B_t = ผลตอบแทนปีที่ t
 C_t = เงินลงทุนสุทธิของโครงการปีที่ t
 r = อัตราส่วนลด
 t = ปีของโครงการ คือ ปีที่ 1, 2, 3, ..., n
 ปีที่ 0 คือ ปีที่เริ่มลงทุน
 n = อายุของโครงการ

4) อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio หรือ B/C Ratio) หมายถึงอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนคือ มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์หารด้วยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม ผลประโยชน์จะเกิดขึ้นตลอดอายุทางเศรษฐกิจของโครงการ ถึงแม้ว่าการลงทุนโครงการผ่านพ้นไปแล้ว ในขณะที่ต้นทุนการก่อสร้างจะเกิดขึ้นเฉพาะในการลงทุนเท่านั้น ส่วนต้นทุนที่อยู่ในรูปค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซ่อมแซมบำรุงรักษาและบำรุงทดแทนอุปกรณ์ที่เสื่อมสภาพ จะเกิดขึ้นตลอดอายุทางเศรษฐกิจของโครงการ จากนั้นจะนำเอากระแสผลประโยชน์และกระแสต้นทุนของโครงการที่ได้ปรับค่าไปตามเวลาหรือคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วมาเปรียบเทียบกับเพื่อหาอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนดังนี้

$$B/C \text{ Ratio} = \frac{PVB}{PVC} = \frac{\sum B_t / (1+i)^t}{\sum C_t / (1+i)^t} \quad \dots(4)$$

โดย B_t = ผลตอบแทนปีที่ t
 C_t = เงินลงทุนสุทธิของโครงการปีที่ t
 i = อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ย
 t = ปีของโครงการ คือ ปีที่ 1, 2, 3, ..., (ปีที่ 0 คือ ปีที่เริ่มลงทุน)
 n = อายุของโครงการ

5) การวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ (Sensitivity Analysis) โดยทั่วไปแล้ว ผู้วิเคราะห์โครงการจะทำการวิเคราะห์โดยยึดหลักข้อสมมติที่ตนเองเชื่อว่าใกล้เคียงกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในอนาคตมากที่สุดเป็นอันดับแรก เรียกการวิเคราะห์ในกรณีนี้ว่า “base case” หลังจากนั้นจะทำการทดลองเปลี่ยนสมมติฐานบางอย่าง ตามที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นเบี่ยงเบนไปจาก

สมมติฐานเดิม แล้วทำการวิเคราะห์ภายใต้สมมติฐานใหม่ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ใหม่มาเปรียบเทียบกับกรณี Base Case เพื่อพิจารณาว่าผลตอบแทนของโครงการเปลี่ยนไปมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์เช่นนี้ เรียกว่า การวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ (Sensitivity Analysis)

2.1.3 แนวคิดต้นทุนและผลประโยชน์

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ทั้งในการการเงินและทางเศรษฐศาสตร์ จึงต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิดของการประเมินต้นทุนและผลประโยชน์แต่ละประเภท ดังนี้

1) ต้นทุน เป็นการพิจารณาทรัพยากรที่ใช้ไปเพื่อผลิตสินค้าบริการที่เป็นเป้าหมายของโครงการ เป็นค่าใช้จ่ายหรือทรัพยากรที่ต้องใช้ในแต่ละปีนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ

1.1) ต้นทุนทางการเงิน คือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่วัดได้เป็นตัวเงินได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตมาใช้

1.2) ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ คือ ต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดทั้งที่วัดเป็นตัวเงินได้และวัดเป็นตัวเงินไม่ได้

2) ผลประโยชน์

2.1) ผลประโยชน์ทางการเงิน คือ ผลประโยชน์ทั้งหมดที่วัดเป็นตัวเงินได้ที่เกิดจากการนำทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตมาใช้ มักใช้เพื่อวัดความสามารถในการก่อให้เกิดรายได้ของโครงการ

2.2) ผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ คือ ผลตอบแทนที่แท้จริงทั้งหมดทั้งที่วัดเป็นตัวเงินได้และวัดเป็นตัวเงินไม่ได้ที่เกิดกับสังคมในการนำทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตไปใช้ การวัดผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์จึงเป็นการวัดประสิทธิภาพที่แท้จริงจากการนำทรัพยากรไปใช้

2.1.4 แนวคิดมูลค่าการเคลื่อนย้ายแรงงาน

จากบทความ The Cost and Returns of Human Migration ของ L.Sjaastad (1992) ได้อธิบายถึงการตัดสินใจเคลื่อนย้ายแรงงานว่ามีหลักเกณฑ์เดียวกับการตัดสินใจลงทุน กล่าวคือ การตัดสินใจย้ายถิ่นหรือไม่ขึ้นอยู่กับเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ตลอดชีวิตของการย้ายถิ่น โดย Sjaastad ได้จำแนกต้นทุนและผลประโยชน์ของการย้ายถิ่นที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินไว้ ดังนี้

1) ผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน คือ รายได้ส่วนเพิ่มถ้ามีการย้ายถิ่น คิดจากผลต่างของกระแสรายได้ก่อนและหลังการย้ายถิ่น แล้วทอนค่าผลต่างนั้นมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน (Present Value)

2) ผลประโยชน์ที่ไม่เป็นตัวเงิน คือ ผลพลอยได้อื่น ๆ อันเนื่องมาจากการย้ายถิ่น เช่น ความสะดวกสบายที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการย้ายถิ่น ในด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล เป็นต้น

3) ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน คือ ค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพที่เกิดขึ้นระหว่างเดินทาง หรือการใช้ชีวิตในแหล่งที่อยู่ใหม่

4) ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน คือ ค่าเสียโอกาสของการเดินทางไปทำงานในแหล่งใหม่ และต้นทุนทางจิตใจอื่น ๆ เช่น การต้องจากครอบครัวและคนรัก

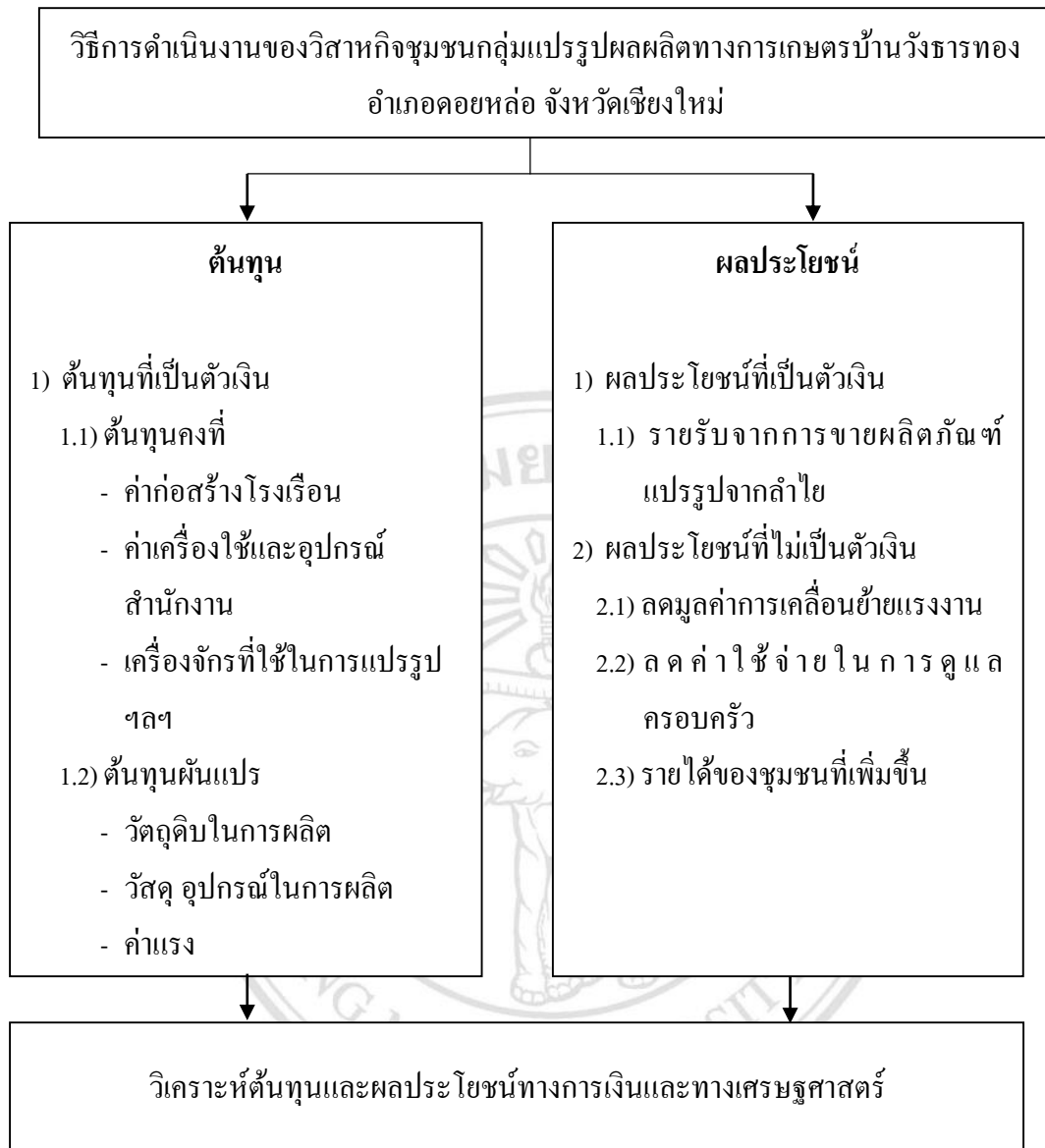
2.1.5 การประเมินมูลค่าที่วัดเป็นตัวเงินไม่ได้

บางกรณีที่ผลกระทบภายนอกที่เกิดจากโครงการ ไม่สามารถวัดได้โดยใช้ราคาตลาดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เนื่องจากไม่มีสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบประเภทนี้ ได้แก่ มูลค่าทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยประชาชนอาจได้รับความพึงพอใจจากโครงการที่เป็นมูลค่าทางจิตใจ ไม่ว่าจะเคยใช้หรือไม่เคยใช้โครงการนั้นก็ตาม อรรถประโยชน์นี้เรียกว่า non-use หรือ passive-use value ซึ่งไม่สามารถวัดโดยใช้ราคาตลาดได้ ดังนั้น จึงมีการพัฒนาวิธีการตีค่าที่เรียกว่า Contingent Valuation Method : CVM

วิธีการ CVM เป็นการสมมติเหตุการณ์เพื่อให้ประเมินมูลค่าของสินค้าที่ไม่ผ่านตลาด โดยสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมา เพื่อถามมูลค่าที่กลุ่มตัวอย่างยินดีจะจ่ายเพื่อโครงการนั้น ๆ ดังนั้น วิธีการนี้จึงมีความคล่องตัวสูง เนื่องจากสามารถดัดแปลงคำถามเพื่อประยุกต์ให้เข้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อสำรวจมูลค่าที่ประชากรยินดีจะจ่าย โดยสามารถถามในลักษณะความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP) เช่น จากการศึกษาคุณภาพของป่าเสื่อมโทรม อาจมีการตั้งคำถามว่าประชาชนมีความเต็มใจจ่ายเท่าไรเพื่อสมทบทุนเข้ากองทุนอนุรักษ์ป่า หรืออาจถามในลักษณะความเต็มใจยอมรับเงินชดเชย (Willingness to Accept Compensation : WTAC) เช่น ถ้าไม่มีกองทุนอนุรักษ์ป่าจะยอมรับเงินชดเชยจากการไม่ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมเท่าใด

2.1.6 กรอบแนวคิด

ลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านวังฆาทรทอง อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานที่สนับสนุนทั้งในด้านเงินทุนและการจัดการ ลักษณะการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนวิธีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้ทราบต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานทั้งหมด ทั้งต้นทุนเริ่มแรกจากการก่อสร้าง และต้นทุนการดำเนินงานแปรรูปผลผลิต โดยผลผลิตที่ได้จากการแปรรูปลำไยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจในรูปแบบของตัวเงิน โดยสินค้าของวิสาหกิจกลุ่มนี้ได้แก่ ลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง ซึ่งนอกจากจะเกิดผลประโยชน์ในด้านตัวเงินแล้ว การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนยังก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ ได้แก่ ลดมูลค่าการเคลื่อนย้ายแรงงานลดค่าใช้จ่ายในการดูแลครอบครัว และรายได้ของชุมชนที่เพิ่มขึ้น จากนั้นนำมูลค่าทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ทางการเงินและทางเศรษฐศาสตร์

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิด

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านวังธารทอง สามารถแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของการแปรรูปลำไย กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มงานวิจัยที่มีการวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

2.2.1 กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของการแปรรูปลำไย

ถนอม ดารารัตน์ (2542) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนทางการเงินของอุตสาหกรรมลำไยอบแห้ง ในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสร้างโอกาสของไทยในการส่งออกอุตสาหกรรมลำไยอบแห้ง ทำการประเมินโดยใช้หลักทฤษฎีวิเคราะห์โครงการ พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนการลงทุน (B/C Ratio) เท่ากับ 1.034 อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับร้อยละ 46 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 10,292,501 บาท ระยะเวลาคืนทุนอยู่ในปีที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมลำไยอบแห้งในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมีความเหมาะสมในการลงทุน

ชลธิชา สถิตวงศ์ (2554) ศึกษาเรื่อง “ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำเค้กลำไยสีทองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนห้วยกานเบเกอร์ ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน” โดยแบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็น 5 ขนาด พบว่าต้นทุนประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน 236,870 บาท ต้นทุนในการผลิต 2,177,232.21 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 38,400 บาท และมีรายได้จากการขายเท่ากับ 2,524,600 บาท จากการวิเคราะห์พบว่า วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้มีระยะเวลาคืนทุนประมาณ 1 เดือน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ 2,026,880.44 บาท ซึ่งมากกว่าศูนย์ อัตราผลตอบแทนภายในมีค่าเท่ากับร้อยละ 142 ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมของธนาคารกรุงไทยที่กำหนดไว้ 6.375 ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้จึงมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

ณราญาธร มาละวรรณ (2554) ศึกษาเรื่อง “ต้นทุนและผลตอบแทนจากการแปรรูปลำไยของวิสาหกิจชุมชนบ้านแคว อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่” โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปลำไย 3 ประเภท ได้แก่ ลำไยอบแห้ง ท็อฟฟี่ลำไย และเครื่องดื่มลำไยผงสำเร็จรูป จากการศึกษพบว่ากลุ่มแปรรูปลำไยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 6.75 เท่ากับ 1,355,542.62 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ และมีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง เท่ากับ ร้อยละ 54.03 ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยมีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 1 ปี 8 เดือน 8 วัน

นิศา ศิริทองคำ (2557) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการสหกรณ์ไวน์อูโมงค์ลำพูน จำกัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ทั้งทางการเงินและทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการไวน์อูโมงค์ลำพูน จำกัด โดยวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C Ratio) และระยะเวลาคืนทุน (PB) รวมถึงวิเคราะห์ความไหวตัวของโครงการ ว่ามีผลกระทบต่อประเมินโครงการทางด้านเศรษฐศาสตร์มากน้อยเพียงใด ผลการศึกษาพบว่าโครงการมีความคุ้มค่าต่อ

การลงทุน โดยอัตราผลตอบแทนภายในทางด้านเศรษฐศาสตร์เท่ากับร้อยละ 43 อัตราผลตอบแทนภายในทางการเงินเท่ากับร้อยละ 17 นอกจากนี้ยังสามารถรับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนได้ในทุกกรณี ถึงแม้ว่าไวน์จะเป็นสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อภายนอกเชิงลบบางอย่าง แต่เนื่องจากอัตราผลตอบแทนภายในทางด้านเศรษฐศาสตร์ มากกว่าอัตราผลตอบแทนภายในทางการเงิน ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีโครงการดังกล่าวต่อไป โดยรัฐบาลสามารถเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าไวน์ดังกล่าวมากขึ้น เพื่อไปชดเชยแก่สังคม โดยเฉพาะสวัสดิการด้านสาธารณสุข

2.2.2 กลุ่มงานวิจัยที่มีการวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

ศุภกาญจน์ หาญบาง (2545) ศึกษาเรื่อง “การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของพืชสมุนไพรพื้นเมือง ในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์สัตว์” เพื่อให้ทราบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรพืชสมุนไพรพื้นเมือง ซึ่งมูลค่าดังกล่าวประกอบด้วยมูลค่าจากการใช้ (use-value) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ โดยสอบถามมูลค่าตลาดทดแทน (surrogate market approach) จากการที่เกษตรกรนำพืชสมุนไพรพื้นเมืองมาใช้เป็นทางเลือกส่วนมูลค่าจากการมิได้ใช้ (non-use value) โดยการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ฯ ผ่านเทคนิคการประเมินค่าแบบ contingent valuation method (CVM) โดยใช้คำถามแบบเปิด (open-ended) เพื่อสัมภาษณ์มูลค่าความเต็มใจจ่าย (willingness to pay : WTP) ในการร่วมจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมสมุนไพรพื้นเมืองในสวนพฤกษศาสตร์ฯ

เอกพล อังผาดผล (2553) ศึกษาเรื่อง “ความเต็มใจจ่ายของประชาชนในการอนุรักษ์และบูรณะมรดกทางวัฒนธรรมวัดในเขตเทศบาลปัว จังหวัดน่าน” เนื่องจากการเข้าไปใช้ประโยชน์ของประชาชนทั่วไป ทำให้สภาวะทางธรรมชาติถูกทำลาย และงบประมาณในการบำรุงรักษาของวัดไม่เพียงพอ จึงต้องประเมินมูลค่าเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบของตัวเงิน โดยมูลค่านี้อาจสะท้อนถึงคุณค่าความสำคัญที่ประชาชนมีต่อการอนุรักษ์ ซ่อมแซมและปรับปรุงสิ่งที่มีชำรุดเสียหายให้กลับมาสภาพที่ดี ซึ่งศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ (User) และผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Non-User) ใช้สถานการณ์สมมติเป็นเครื่องมือในการหามูลค่าโดยใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิดแบบครึ่งเดียว และใช้รูปแบบในการหาความเต็มใจที่จะจ่ายในรูปแบบของเงินบริจาคเข้ากองทุน

ภคพร บุญมหาชนากร (2558) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ของการปลูกข้าวญี่ปุ่นแบบเกษตรพันธสัญญาของบริษัทแห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงราย” โดยต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ประกอบไปด้วยต้นทุนทางตรงจากต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร ต้นทุนทางอ้อมทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวญี่ปุ่น ส่วนผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางตรงจากยอดขาย ผลประโยชน์ทางอ้อมจากการลดการนำเข้าข้าวญี่ปุ่น การเพิ่มรายได้สู่ชุมชน และการลดเงินอุดหนุนโครงการรับจำนำข้าว จากนั้นนำมาวิเคราะห์

ความคุ้มค่าของโครงการทั้งทางการเงินและทางเศรษฐศาสตร์ พบว่าโครงการมีความคุ้มค่า และผลการวิเคราะห์ความไหวตัวในกรณีต่าง ๆ พบว่าโครงการสามารถรองรับความเสี่ยงได้ในอนาคต

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของการแปรรูปลำไยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์ทางการเงิน แต่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการผลิตในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุนแรงงานในชุมชนเป็นสำคัญ ดังนั้นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมีผลประโยชน์ที่ไม่เป็นตัวเงินต่อสังคมเกิดขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประยุกต์ให้เข้ากับการศึกษาในครั้งนี้ด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved